

Finnország függetlenségének elismerését kéri Dániától.

— Finn küldöttség a dán királynál. —

Kopenhága, január 5. (Ritzau.) Egy finn küldöttség, a melynek tagjai Grippenberg államtanácsos, Pallohaino földmívelésügyi tanácsos és Reuter tanár, azzal a megbizatással érkezett tegnap Kopenhágába, hogy a dán kormányval közölje, hogy Finnország országgyűlése és kormánya ezt az országot szabad, független államnak nyilvánította. E küldöttségnek megbízatása az is, hogy a dán kormányt kérje fel Finnországnak, mint szabad, független államnak az elismerésére.

A király ma fogadta a küldöttséget. Grippenberg államtanácsos, a küldöttség vezetője, a következő nyilatkozatot olvasta fel.

Finnország országgyűlése és kormánya Finnországot szabad, független államnak nyilvánította. A finn nép tehát kiválik az 1809-ben Oroszországgal alkotott egyesülésből. Ez az egyesülés nem alakult az orosz és a finn nép közti kulturális és történelmi közösségen, ellenkezőleg a finn nép vallásra, kultúrára, erkölcsükre, törvényekre és történelemre nézve teljesen különbözött az orosz néptől. Ez a különbözőség az egyesülés alatt nem egyenlített ki és nem is csökkent. Csaknem harmincz esztendő alatt a Finnországgal szemben tanúsított orosz politika az volt, hogy Finnországnak az orosz birodalomban való különleges állásának véget vessen, miközben szóval és tettel tagadta a belső függetlenségnek az 1809. évi alkotmány által biztosított jogát. A mikor a világháború megkezdődött, fennállott egy a császári birodalom legfőbb hatalma által teljesen megállapított program Finnország eloroszosítására. E politika megrendítette az Oroszország és Finnország közötti egyesülés alapját is. A finn nép, a mely már történelmi fejlődése folytán is nemzetpolitikai öntudatra jutott, oly álláspontot ért el, a melyből azok a törekvések fakadnak, hogy a függetlenségét parancsolóan érvényesítse. Az a sokáig folyó harcz, melyet ez a nép az Oroszország által tagadott joga fentartásáért folytatni kényserült, csak szilárdította meggyőződését, hogy Finnország jövőjét csak a teljes függetlenség biztosíthatja. Felelőségének komoly érzetében Finnország megvalósította ezt a gondolatot. E lépés jogosultsága iránti kétség a nép-nél nem merült fel. Ha Finnország most követeli, hogy a világ szabad államai teljesen függetlenné ismerjék el, ezt a lépést úgy teszi, hogy hivatkozik az önrendelkezési jogra, melyet a jelen igazságérzete a kis nemzeteknek is követel. A politikai elkülönülés miatt, a melyben Finnország van amaz anarchia következtében, a mely Oroszországban uralkodik, továbbá az országot fenyegető éhínség és annak szüksége miatt, hogy az orosz katonákat Finnországból eltávolítsák, a kik állandó veszedelmét jelentik a törvényes rendnek, szükségessé vált, hogy ez a követelés felállíttassék, a mely semminő halasztást nem tűr. Gondolva ama barátságos viszonyra, a mely évszázadokon át Dánia és Finnország között fennállott, továbbá a szoros gazdasági és kulturális viszonyra való tekintettel, a finn kormány remélni meri, hogy a dán kormány és a nemes, szabad dán nép a finn nép lépésének szükségét és jogosságát el fogja ismerni és hogy a dán királyi kormány Finnország kormányával közvetlen érintkezésbe lép. Aláírások: Grippenberg, Pallohaino, Reuter.

A nyilatkozat átnyújtása után Grippenberg államtanácsos a királyhoz a következő beszédet intézte:

A finn népre nézve eljött végre az a nap, a melyen egyöntetűen elismerésükre...

A király a következő szavakkal válaszolt.

— Midőn önöket Kopenhágában üdvözölöm, kérem önöket, legyenek biztosak a felől, hogy én és kormányom Finnország nehéz helyzetét teljes megértéssel nézzük és hogy Finnországot a legnagyobb rokonszenvvel látnók belépni az északi államok körébe. Dániának az a kívánsága, hogy Finnország a jelenlegi válságból oly feltételekkel kerüljön ki, a melyek a finn népnek szerencsés, szabad nemzeti fejlődést tesznek lehetségessé. Felteszem, hogy Finnországnak lehetővé válik Oroszországgal egyetértésre jutni, miképpen a többi hatalmaknak ez irányban való magatartását is tekintetbe kell venni. A midőn kérem önöket, legyenek meggyőződve, hogy Dánia teljes szívvvel nyújtja Finnországnak támogatását a jelenlegi élelmiszer-ínség megszüntetésére, abban a mértékben, a hogyan azt a mi nehéz helyzetünk megengedi, a magam, valamint kormányom részéről biztosítom önöket Finnország jövője iránti őszinte kívánalmainkról.

TELI ESTÉK — TÉLI DÉLUTÁNOK.

II.

Huzd rá cigány...!

De mikor most keservesen huznám! — mosolyodik el Berkes Béla, a cigányok cigánya, fejedelmek, nagy urak muzsikusa, a mikor derék cigánymuzsikusaink háborus helyzetéről tudakozdtam.

Semmi kétség, a nagy Berkes, a ki már kímuzsikálta a maga jólétét és bőségét az ő sajátos, érdekes s a nagyuri világot annyiszor fascinálo, megrikató művészetével, nem siratja a háborus nyomorúságot. De azért elmondja, hogy kevésbé módos és hírneves kollégáinak most nincsen gyöngyélete. Sirva vigad a magyar most is, de csak záróráig. Czigányvilágban — mondja a nagy Berkes, az öreg Berkes, a melyből ő már régen kivált, — nem nagy az inség, de a jólét sem csörög aranypénzzel a gyűjtőtáczában.

— Radicsnak elvitték őt jó emberét — meséli az alig ötvenhat éves világhírű primás, a ki negyven esztendő óta rikatja meg kesergőivel, andalítja bécsi keringőivel a főuri lakok és fényes szállodai termek közönségét. — Az én jó bandámból ugyan csak őt embert válogattak ki és vitték el: hármat a harczterre, kettőt segédszolgálatra. Segédprimásom, Bantó Jenő a román fronton várja a jobb idők hasadtát, de azért a lövészárkok mögött is muzsikál, s a tiszuraknak szervezett hadi cigányzenekart. Sok jó cigányt vittek el, kérem alásan, Budapestről és a vidékről. A kik itt maradtak, a kis cigányok csak úgy lézengnek éjszakanként, mert bajos ám ráfanyalodni a korai lefekvésre. Ott ódöngnek az utcaazonon záróra után a cigánylegények reggeli három óráig, a mikor megnyitják a Nádor-szállodát, onnan pedig a Semsy-vendéglőbe, a hol négy óraker ital is van már és meleg étel. Urak is járnak oda, úgy mesélik. Bezzeg az én kitűnő czimbalmosom, az egyik, a ki bejárta velem a félvilágot és királyoknak, hercegeknek muzsikált, most hadimunkát végez Weiss Manfréd gyárában. Hát a Dani Náci, derék hegedűsöm, — folytatja a nagy primás kissé rapszodikusan — az ott feküdt átlótt mellett a hadikórházban. Mondom, nem sanyilem a rossz időket, a hajlott korom itthon maraszt meleg fedél alatt, de azért nekem is összefacsarodik a szívem...

— Mi tagadás, rossz világ ez, ha nem is sanyilem meg Béla bátyám. A kaszinóban, klubokban most alig muzsikálnak!

— Nem lehet, kérem. Az igazi ur most nem visz cigányt a lakására, a szállodában pedig alig kezdjük, máris el kell fujni a Rákóczi-marsot. De ha vinnének is, minket uri bandát nem enged be a házmester. Egyszer, a háború folyamán, meghívtak Hatvány báróék budai palotájába. Félőráig muzsikáltunk, kérem, azután megelégték, s szép csendesen hazamentek a cigánylegények. Táncz, mulatság nem volt egyetlenségem sem a háborúban; mi legalább nem muzsikáltunk magánlakásban. Azaz, megállunk csak... mégis csak játszottunk egyszer, akkor is Bécsben, valami hangversenyteremben Metternich Paula hercegnő meghívására. Ez tavaly történt, nemrégiben. Ott voltak Frigyes királyi herceg leányai is, azok felhívtak palotájukba... Tetszett nekik a magyar nóta, hiszen nekünk nem újság, kérem. Királyi, hercegi vendégeknek hej be sokszor huztuk a régi jó időkben. Most csak a Ritzben meg a Hun-

gáriában járja. Sok szép magyar nóta van most, de a régiak különbek voltak. A háboru első éveiben, a mikor német tiszt urak huzatták, különösen egy porosz herceg — jaj, a nevét elfeledtem! — a Wacht am Rheint, meg a szövetséges országok himnuszait sokszor rendelték nálunk. Talán a törököt is, pedig azt most tanultuk meg a háboruban. Most már csöndesebb a közönség, nyugodtabb és türelmesebb. Olasz nóták, francia keringők ellen senkinek sincs kifogása. A bakánóták meg a verbunkosok mégis a legkedveltebbek mostanában.

— Hogy van-e most külföldön cigánybanda? Hát én, kérem, nem tartom számon, a cigányok közös ügyével sohasem foglalkoztam. De azt tudom, hogy Balogh Poldi, a ki Párisban, a Ritzben játszott, nem jöhetett haza a hadüzenet után. Ugy szoktette meg őket egy francia ezredes, a mikor nem volt már jó világ odakint magyar ember számára, s valahogyan megnyitotta az utjukat Madridba... Most Berezelonában muzsikálnak, azt hallom, jó dolguk van abban a messze országban.

— Nincs nekem háborus emlékem, kérem, nincs is más mondanivalóm a mai világból. Tizenegy órakeres záróra van, nem hívnek sehová, ha hívnának is: nem mennék szívesen. Szomorú világ ez, ha nem is koplal az ember. Megfájdul a szívem, ha a régi jó időkre gondolok. Meg az én szegény segédprimásom és a czimbalmosom, a ki most gyárban verné a taktust, de hát ott a gépek muzsikálnak...

Magyar cigányok fejedelme, öreg Berkes Béla, a ki még nem is olyan öreg, mindössze ötvenhat esztendő, busan, fázósan rázza a fejét. Ő, a kaszinók dédelgetett primása, a ki nagyuri szalónok illatos világában, fejedelmi udvarok káprázatos fényáradatában szívesen hegedűjött, ott, a hol még biztos volt a siker is, nagy a magyar cigányzenész becsülete, bandukolva, fejcsóválva indult hazafelé a téli hófúvásban.

— Tizenegy óra után nekem már ágyban a helyem! — bucsuzott borongós hangulatban, mint a ki sehogysem érti a mostani zord idők folyását.

Megállítom egy percere. Jöjjön, kedves Berkes bácsi, beszéljünk el meleg kályha mellett a régi jó időről, talán felderül a kedve. Be sok szépet mesélhetne Béla bátyám, ha egyszer igazában kedve volna megszólalni. Igaz-e, hogy valamikor kedves primása volt Nikoláj Nikolajevics nagyhercegnek?

A híres primás szeme megcsillant. Helyet foglalt a kandalló mellett, rágyújtott egy háborus szivarra és egy kicsit hunyorított is a szemével.

— Tetszett már hallani róla? Én bizony reggelig elbeszélgetnék, ha nem unná meg hallgatni.

— Csak a mi időszerű, azt mondja el, Berkes bácsi, mert hallotta, ugy-e bár, most kevés a papirosunk, s csak a na számít, a régi emlékeket elteszszük nyugodtabb és boldogabb téli délutánokra. Mikor járta meg Oroszországot, Béla bátyám?

— Haj, haj, ha azt én tudnám. Régen volt, szerkesztő uram, de jó világ volt, Isten engem úgy segít. Éppen Károlyi István gróf palotájában muzsikáltam, a mikor néhai Szapáry gróf utján meghívást kaptam, hogy utazzam el Szentpétervárra. Farsang idejében történt, a mikor megjött a sürgöny, az osztrák követség küldte — Wolkenstein gróf volt akkor a nagykövetségünk. Nyolczadmagammal utaztam el — vasárnap nap volt — s jól emlékszem, Esterházy Pál gróf, a későbbi külügyminiszteri osztályfőnök komorayikja várt a pétervári pályaudvaron. Kedden este fél hét órakeres érkeztünk meg, szerdán este félhétkor már a német nagykövetség palotájában játszottunk, hiszen tetszik tudni, erről a palotáról szó is esett a háboruban. Az estélyen láttam először Nikoláj Nikolajevics nagyherceget, meg Karagyorgyevics Péter herceget és Vladimir nagyherceg ő fenségét, a kivel egy ízben már találkoztam Rómában, Umberto olasz király ezüstlakodalmának ünnepélyén. Ott volt a mostani ex-czár is, meg sokan a császári udvar legelőkelőbb uraságai közül. Hát muzsiku után különshobába hivatott Rex gróf, német nagykövet, és azt mondta, hogy másnap a német császár születésnapján a német nagykövetségen kell muzsikálnom. Harmadnap meghívást kaptunk Vladimir nagyhercegtől, azután még négyszer egymásután, míg kitört a kolera és nekem sietős volt az utam hazafelé.

— Ez a Vladimir nagyherceg komoly és szíves nagyúr volt, s bizony Isten, rám is ismert,

hogy találkoztunk már egyszer Umberto király ezüstlakodalmán. Figyelmeztette ő találkozásra feleségét, a nagyhercegnőt is. Vladimir nagyherceg estélyein láttam Alexis, Michajlov nagyhercegeket. Az orosz főiri világ akkor különösen a Strauss-vezérek kedvelte.

Egy keddi napon aztán Nikoláj Nikolajevics palotájában zenéltünk. Uram Isten, milyen estély volt az! Vakító pompa és fény, olyat még Rothschildéknél se láttam Angliában, pedig négy Rothschild rendelt több szobában egymásután londoni és vidéki palotájába. Nikolajevics estélyén nem volt háziasszony, csak egy hölgyet láttam ott, a legszebb asszonyt, a ki valaha királyi házakban, főiri kastélyokban megbüvölt tekintéttel. Egyszer szólt is hozzám, s ez volt életem legnagyobb meglepetése.

— Nikolajevics nagyherceg kissé duhaj háziúr, de azért finom, leereszkedő és káprázatosan bőkezű. Fejedelmi nedűkkel, a melyeket Tokajban, a Champagneban, Bordeaux vidékén és Spanyolország szőleiben szüreteltek, mindenképpen le akarta itatni cigányaimat. Muzsika közben százszor is megemelte poharát és akkor nekünk is innunk kellett a házigazda egőzségére. De én fegyemeztem ám az embereimet, egy szempillanás ciegendő volt, hogy csak hörpintsenek az italból. Nagyon tetszett ez a mértékletesség Nikolajevicsnak, s ekkor, reggel felé, magyar nótát rendelt. Én debreczeni Boka Károly kesergőjét játszottam, s a mord nagyherceg úgy sirt, mint a záporosó. Egyszerre csak, a mikor már javában töltögettek a lakajok, észrevétlenül odafordult hozzám a csodálatos szép asszony, Nikolajevics nagyherceg imádott nője, a ki a nagyhercegek asztalánál háziasszonykodott és hibátlan magyar nyelven a fülembe sugta:

— Azt huzd, fiam, hogy: „Csak egy kis lány van a világon...”

És én szívhezszólóan huztam Szentirmay nótáját, a mit utóbb a nagy Sarasa ének is eljátszottam, ugy tanulta meg tőlem és használta fel „Zigeunerweisen”-jében.

Istenem, milyen keservesen zokogott akkor Nikolajevics Nikoláj világszép barátnője. Álmélkodva néztem a síró nőt, s tessék megbizni az emberismeretemben. Magyar lány volt az, kérem, akár hiszi, akár nem, magyar zsidóleány, s találkoztam is egyszer vele, sok évvel azután egy előkelő budapesti szállóban, akkor már a hitese férje oldalán.

— Most még azt mondanám el, hogyan fogadott Karagyorgyevics Péter, pétervári palotájában. A mikor elmentünk hozzá, a gyerekszobába is bevezetett és magyarul szólt hozzám:

— Ez az én fiam! — mondotta tört magyar nyelven, pedig tudott ám magyarul, s muzsika után, a mikor egyik termében terített nekünk, az asztalunkhoz ült és koccintott velünk.

— Az a kis fiam, a kit akkor Karagyorgyevics dajkájának karján láttam, Gyorgye volt, a rossz-emlékü szerb királyfi.

Igy folytatta elbeszélését a mult idők boldog emlékeibe elmerülve Berkes Béla, a fejedelmek cigánya, de a mit Viktória királynőről, az akkori walesi hercegről, az olasz udvarról, külföldi fejedelmi kastélyokról, Rothschildék fényűzéséről mesélt, ezuttal nem fér el rövid cikkem keretében. Egy hangulatos téli estén majd folytatjuk a híres cigány emlékeinek leírását az olvasó engedelmével.